

TRACE

**Traditional Children's Stories for a Common
Future**

Zvaigžņu tramvajs

Juris Zvirgzdiņš

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Visu nakti Dacīte grozījās no vieniem sāniem uz otriem, te viņai bija auksti, te karsti, te sedziņa savērpās īstā zirnekļu tīklā, te aizbēga pavisam kājgalī. Mikus, viņas mīļais rotaļu lācītis, kurš parasti gulēja viņai blakus uz spilvena, ar skaļu blīkšķi novēlās uz grīdas, bet pacelts pārmetoši blisināja melno pogu acis.

Beidzot pienāca rīts. Mājā valdīja klusums, ļoti, ļoti liels klusums. Vecāki gulēja tā, it kā šodien būtu parasta diena, bet Dacīte zināja, ka beidzot bija pienākuši LIELIE SVĒTKI! Par to runāja visa viņas bērnudārza grupiņa, bija noticis zīmējumu konkurss, kurā Dacīte un viņas labākā draudzene Ingrīda dalīja pirmo un otro vietu. Ingrīda uzzīmēja Latvijas karogu un trīs zelta zvaigznes ar ūdenskrāsām, lai gan tas nav nemaz tik viegli, bet Dacīte - Rīgas panorāmu ar visiem baznīcu torņiem un svētku salūtu.

Uz pirkstgaliem ielavījusies vannas istabā, Dacīte nomazgājās, pat ausis izmazgāja, iztīrīja zobus. Kas par to, ka neviens neredz? Bet Mikus? Viņš skatījās uz Daci savām spožajām pogu acīm.

Mamma un tētis guļamistabā turpināja šņākuļot. Šādā dienā tik ilgi gulēt? Protams, viņa varēja it kā nejauši kaut ko ar troksni nomest zemē, bet ko? Nē, labāk nē! Ja nu vecāki sadusmojas? Ir gadījies, un to Dacītei nemaz negribētos.

Beidzot viņi pamodās, visi kopā brokastoja - ēda karstmaizītes ar sieru un dzēra kakao. Dacīte arī Mikum nolika priekšā trauciņu ar medu, bet lācītis neko neēda, varbūt viņš bija satraucies - VIŅI IES vai NEIES, ŅEMS viņu līdzi vai NENEMS?

Dacīte šķirstīja grāmatas. Viena bija par biezu, cita par plānu, pat viņas un Mikus mīļākā, tā par kaķīša dzirnavām, lasīta un pārlasīta, šodien nemaz nelasījās... Ik pa brīdim viņa pieskrēja pie loga. Jāredz taču vai vēl arvien līst. Varbūt jau pārstājis?

Tā pagāja diena un pienāca vakars. BEIDZOT! Ilgāk tas vairs nebija izturams. Dacīte iesteidzās vecāku istabā. Abi, kaut kas neticams, šajā dienā sēdēja pie saviem datoriem.

Nu, kas uz sirds manai lielajai meitai? - tētis pagrieza galvu.

Mēs iesim? - Dacīte uztraukumā gandrīz sāka stostīties.

Iesim? - tētis pārjautāja.

"Nu, skatīties u-gu-ņo-ša-nu-u! Uz krastmalu! Tu man apsolīji! - un viņai paspruka lielais raudiens."

Es nezinu, varbūt... - tētis paskatījās uz māmiņu.

Tu solīji! - Dacīte palika pie sava.

Zini, es gribēju vēl pastrādāt...

Varēja just, ka tētis nejutās īsti savā ādā. To vienmēr varēja redzēt. Dacīte paskatījās uz māmiņas pusi.

Dacīt, Tu zini... - māmiņa meklēja vārdus. - Varbūt labāk pasēdēsim mājās. Tu vēl nesen slimoji...

"Slimoju, bet tagad esmu vesela! Uz bērnudārzu es taču eju! Un tur būs

ugunošana! - šoreiz tik grūtais vārds izdevās bez aizķeršanās."

"Uguņošanu mēs varam noskatīties televīzijā, un padomā - tur būs

milzīgs pūlis, cilvēku jūra..."

Bija saprotams, ka vecāki nekur negrasās iet.

Tad es iešu viena pati! - paziņoja Dacīte. Protams, viņa saprata, ka vienu pašu un vēlū vakarā ārā nelaidīs.

Tagad būtu laiks aizmirst, ka viņa ir liela meitene, un palaist LIELO RAUDIENU, bet... Pie durvīm atskanēja zvans, pat divas reizes! Vecmāmiņa! Dacīte metās pie durvīm. Patiesi, tā bija viņas mīļā vecmāmiņa!

Tu raudāji?

Jā, no vecmāmiņas neko nevarēja noslēpt.

Tā, nedaudz... Zini, viņi nekur netaisās iet...

Nu, nu... To mēs vēl redzēsim! - viņa noglāstīja mazmeitai galvu.

"Par ko vecmāmiņa runāja ar vecākiem, tā arī palika noslēpums. Pēc brīža

viņa atgriezās un paziņoja: - Mēs abas iesim! Ģērbies ātri!"

"Mīļā, labā vecmāmiņa! Dacīte palēcās ar abām kājām gaisā, ja viņai būtu

veselas četras kā Mikum, viņa palēktos ar visām četrām! Viņa ies!"

"Kamēr vecmāmiņa ar vecākiem dzēra tēju, Dacītei mugurā jau bija jaka,

Mikus iebāzts kabatiņā, bet tā, lai viņš visu redzētu un dzirdētu. Šoreiz pat zābaciņu aukliņas vai pašas sašņorējās. "

Jau uz lieveņa varēja dzirdēt māmiņas piekodinājumu, lai viņas abas nepazūd tajā cilvēku jūrā. Un tad vecmāmiņai pie rokas Dacīte iekāpa liftā. Vēl brīdis, un autobusa pietura bija klāt.

Te, it kā no gaisa nokritis, ietves malā apstājās tramvajs. Tas pats brīnišķīgais senlaiku tramvajs, ar kuru Dacīte jau vienreiz bija braukusi. Bet... nevar būt! Te taču nemaz nebija tramvaja sliežu, tramvaji parasti brauc pa sliedēm un pieturas pie vadiem vai varbūt pat pie debesīm ar tādiem gariem ragiem kā taureņiem...

Pa tramvaja priekšdurvīm galvu pabāza vadītājs ar tik milzīgu sidrabaini baltu bārdu, kādu Dacīte bija redzējusi tikai filmās un grāmatās. Bārdā mirdzēja savādas zīmes. Dziedošā balsī viņš mudināja kāpt vagonā: - Nāc, nākdama, tautumeita... Beigas Dacīte īsti nesadzirdēja.

Tad vadītājs aicināja jau skaļāk, bet tikpat dziedošā balsī: - Laipni lūdzu! Kāpiet iekšā!

Vagonā jau sēdēja daži braucēji, vecākiem klēpī arī vairāki bērni. Tad durvis aizvērās un sākās brīnumainais brauciens. Ik pa brīdim tramvajs apstājās un kāds vai kādi iekāpa.

Skaties! - vecmāmiņas roka pieskārās Dacītes plecam.

Tur iet Bille ar savu vecmāmiņu! Viņas vienmēr un visur iet tikai kājām!

Bille? - Dacīte nesaprata.

Bille ir maza meitenīte, tāda kā tu, no Vizmas Belševicas grāmatas. Gan jau izlasīsi, kad iesi skolā.

Dacīte aizdomājās. Kāpēc gan gaidīt veselu gadu, lai izlasītu grāmatu par mazo meitenīti, ar vārdu kā zvaniņš, ja viņa pati jau māc lasīt? Rīt pat viņa aizies uz bibliotēku un paņems to grāmatu!

Tramvajs apstājās, iekāpa kāds vīrs melnā, garā mētelī ar platmali galvā.

Pats Aleksandrs Čaks! - paziņoja tramvaja vadītājs.

Braucēji noelsās – pats Dzejnieks!

Vai jaunkundze mani nepazīst? - Dzejnieks vērsās pie Dacītes.

Dacīte klusēja, it kā redzēta seja, bet kur? Tad Dzejnieks noņēma platmali.

Kā elektriskā spuldze, vai ne?

Pazīstu! Jums ir pieminēklis pie skolas. Bet tikai tā galva...

Nu redzi, te esmu es pats!

"Ziniet, neviens neticēs, ka es esmu jūs satikusi... - Dacīte kautrīgi nočukstēja.

Čaks atpogāja mēteli, izvilkā no iekškabatas blociņu un melnu pildspalvu. Pajautājis, kā Dacīti sauc, viņš kaut ko ierakstīja blociņā un kopā ar pildspalvu pasniedza meitenei. Dacīte vispirms paskatījās uz vecmāmiņu. Drīkst ņemt? Taču vecmāmiņa tikai pamāja ar galvu.

- Paldies... - nočukstēja Dacīte un iebāza abus dārgumus jakas iekškabatā, rūpīgi aizvelkot rāvējslēdzēju."

Tad tramvajs atkal apstājās, iekāpa vēl kāds.

Kārlis Skalbe, - Dacītei pie auss klusu paskaidroja vecmāmiņa.

Kārlis Skalbe! Tas pats, kurš uzrakstīja "Kaķīša dzirnavas"!

Rakstnieks apsēdās viņām tieši pretī. Kā viņa pati to nebija sapratusi? No rakstnieka kabatas uz viņu skatījās BALTAIS KAĶĪTIS!

Vai es drīkstu viņu paglaudīt? - Dacīte pastiepa roku.

Bet, lūdzu, meitiņ! - Kārlis Skalbe laipni pasmaidīja.

Dacīte noglaudīja kaķīti. Kaķītis (cik viņš bija balts un pūkains!), nopētījis meiteni, iedarbināja savas dzirnaviņas - MUR, MUR, MURR.

Mikus sāka kabatā dīdīties, tas nozīmēja: - Laidiet mani ārā!

Dacīte izvilkā Miku un pastiepa uz kaķīša pusi. Abi viens otru apošņāja, tad sadevās ķepās, šķīta, ka abi viens otram ir iepatikušies. Tramvajs apstājās un vadītājs paziņoja: - GALAPUNKTS!

Visi izkāpa, līņāja sīks lietutiņš. Pils tornī smagi šūpojās Latvijas karogs. Augstās sienas pakājē vējā plīvoja svecīšu liesmiņas. Māmiņai bija taisnība, nodomāja Dacīte, te bija cilvēku jūra. Viņa ciešāk pieķērās vecmāmiņai pie piedurknes.

Skaties, tur nāk Rainis un Aspazija! - vecmāmiņa pagrieza Dacīti uz Vecrīgas pusi, bet nokavēja, abi bija nozuduši cilvēku drūzmā. Uz paaugstinājuma vairāki cilvēki kaut ko runāja, bet īsti nevarēja sadzirdēt, vējš no Daugavas puses aiznesa vārdus tālumā.

Skanēja mūzika, visi sāka dziedāt Latvijas himnu "DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU!". Dziedāja arī vecmāmiņa un Dacīte. Pēkšņi Dacīte izdzirdēja pazīstamu balsi: - Paskaties uz augšu, debesīs! Tas bija tramvaja vadītājs, un aiz viņa... ak!

Tieši virs Daugavas, augstu debesīs, caur mākoņu vāliem šurp lidoja miglas tēli - pelēki vīri, bērni un sievas.

Tie ir mūsu varoņi, visi, kas krita par Latvijas brīvību. Strēlnieki Brīvības cīņās, nacionālie partizāni, izsūtītie, kas tā arī neatgriezās Dzimtenē... Lūk, tur pulkvedis Kalpaks, tā ir Elza Žiglevica, viņa krita no lodes tepat – Daugavmalā, 1919.gada novembrī, tur Hermīne Puriņa, kas atdeva dzīvību, sargājot Latvijas robežu no Sarkanarmijas uzbrukuma 1940.gadā, naktī no 14. uz 15.jūniju. Visi, kuri mira ar Latvijas vārdu uz lūpām... Mūžības skartie... Aleksandrs Čaks viņu priekšā noliec galvu... Atceries viņus visus!

Dacītei kaklā sakāpa kamols, viņa norija asaras. Arī Mikum pār vaigu noritēja asariņa, bet varbūt tā vienkārši bija lietus lāse... Sākās ilgi gaidītā uguņošana. Debesīs uzplauka krāšņi ziedi visās varavīksnes krāsās, skatītāji aplaudēja un urravoja līdz pat pēdējai raķetei.

Tad miglas tēli pazuda. Vēlreiz izskanēja Latvijas himna, pamazām visi izklīda. Tikai svecīšu liesmiņas plīvoja, spītējot vējam.

Nākamajā rītā, vēl samiegojusies, Dacīte tā arī neatcerējās, kā viņa un vecmāmiņa nokļuva mājās. Varbūt ar autobusu, varbūt nākušas kājām? Kas īsti vakar notika? Un vispār - tas bija sapnis vai īstenība?

Tad Dacīte plati iepleta acis - uz naktsгалdiņa, pie viņas dīvāniņa, sēdēja Mikus, blakus rotaļu lācītim Aleksandra Čaka dāvinātais blociņš, bet ķepās - melna pildspalva ar uzrakstu MONTBLANC.

Kopš vakardienas neizslēgtais radio virtuvē atskaņoja himnu "DIEVS, SVĒTĪ LATVIJU!"

